

Nie skrutky, ale potraviny

Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora rozbehla veľkú petičnú akciu za odtajnenie pôvodu potravín privázaných do Európskej únie z tretích krajín. Súbežne s aktivitami na Slovensku a oslovaním čoraz väčšieho množstva spotrebiteľov v médiách a na sociálnych sieťach diskutujeme aj s agropotravinárskymi samosprávami krajín Vyšehradského regiónu, ktoré rokovanie sa koná vo Varšave.

Pridajte sa k petícii

Celoeurópska občianska iniciatíva s názvom „STOP FAKE FOOD – ORIGIN ON LABEL“ /Koniec falošných potravín – pôvod na etikete/ má za cieľ zmenu pravidiel v označovaní pôvodu potravín, ktoré sa do európskeho priestoru dovážajú z tretích krajín. Pokiaľ má byť iniciatíva úspešná, signatári potrebujú vyzbierať minimálne 1 milión podpisov osôb nad 18 rokov. Zároveň musí predpísaný počet platných hlasov splniť minimálne sedem členských krajín EÚ. Slovenskej republike bola pridelená kvóta na úrovni 9870 platných hlasov. V čase uzávierky tohto článku (6.2.2025) sa pod petíciu podpísalo viac ako 2300 Slovákov.

Požiadavky signatárov petície, ktorú iniciovali talianski poľnohospodári združení v organizácii Coldiretti, sa týkajú štyroch oblastí:

- Žiadame, aby mali európski spotrebitelia transparentný prístup k informáciám, aby vedeli, čo nakupujú v obchodoch a konzumujú v reštauráciách.
- Žiadame, aby očakávania spotrebiteľov, ktoré sa týkajú zdravotnej bezpečnosti, boli naplnené aj po konzumácii produktov privázaných z tretích krajín do EÚ.
- Žiadame, aby pôvod na etiketách týchto produktov bol jasne vyznačený na obale potravín nachádzajúcich sa v obchodoch alebo v ponukových kartách reštaurácií.
- Žiadame, aby sa Európska komisia viac zaoberala samotnou ochranou európskych producentov potravín, keďže poľnohospodári z tretích krajín vyrábajú potraviny za úplne iných štandardov, ako je tomu v EÚ. Neprimerane vysoké nároky kladené na európskych poľnohospodárov ich na záver dňa značne konkurenčne znevýhodňujú v porovnaní s ich kolegami napríklad aj z Latinskej Ameriky či Ukrajiny.

„Je načas, aby sme sa ozvali aj my a aby sme vedeli, aké produkty z tretích krajín dovážame. Nehovorím, že si nemôžeme dať argentínsky steak, ale chceme vedieť, že ide o býčka, ktorý bol vychovaný na odlesnených pasienkoch, chceme vedieť jeho pôvod a aby to rozhodnutie bolo na nás, ktorý typ mäsa si pripravíme na večeru,“ vysvetľuje predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory (SPPK) Andrej Gajdoš.

Mäso a mäso...

Podstata problému má širšie súvislosti a svoje základy aj v minulosti. Sú známe viaceré prípady z prechádzajúcich rokov, kedy Štátna veterinárna a potravinová správa SR informovala o závažných nedostatok niektorých dovážaných potravín.

Daniel Molnár, podpredseda SPPK a zároveň predseda Únie potravinárov Slovenska, hovoril o viacerých prípadoch zdraviu škodlivých potravín dovezených do EÚ. „Vieme napríklad o zachytenej salmonele v brazílskych kuracích pečienkach a kuracom mäse. V minulosti približne 30 firiem a 20 spracovateľských závodov v Brazílii robilo podvody, aby maskovalo staré a nevyhovujúce mäso a pridávali doňho zakázané kyseliny a zakázané látky a takéto mäso sa dostalo na trh Európskej únie. Vlni zase zadržali kontrolóri v Českej republike ukrajinské hydinové mäso s prítomnosťou antibiotík, ktoré v EÚ nie je možné používať,“ zdôraznil Daniel Molnár.

Prísne limity pri chove hospodárskych zvierat, pri pestovaní plodín a následnom spracovaní v potravinárskych podnikoch ostro kontrastujú s benevolenciou výrobných a pracovno-právnych predpisov pri zamestnávaní v krajinách mimo EÚ. Skrmovanie mäsokostnej múčky je stále štandardom chovu brazílskych zvierat, hoci v EÚ sú tieto postupy už dávno zakázané. K tomu treba prirátať lacnú pracovnú silu v tretích krajinách aj s dopadom na konkurencieschopnosť európskych firiem, ktoré strácajú na vysokých vstupoch pri výrobe.

Zahraničný obchod

Zámer európskej občianskej iniciatívy, ku ktorej sa pridala aj SPPK, vyznieva o to naliehavejšie, čím viac sa prehľbuje závislosť Slovenska od dovozov zahraničného tovaru. Aktuálne štatistiky síce nesumarizujú celý minulý rok, doterajšie dáta však dokazujú to, o čom poľnohospodárski analytici dlhodobo hovoria. Import agropotravinárskych komodít na Slovensko sa neustále zvyšuje a s ním aj polemiky nad kvalitou dovážaného tovaru.

Saldo zahraničného obchodu s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami bolo v januári až

októbri 2024 pasívne v objeme - 2 230,3 mil. eur. V porovnaní s minulým rokom sa zvýšilo o 383,2 mil. eur /20,7 %/.

Záporné saldo vývozu a dovozu sa v medziročnom porovnaní zvýšilo pri živočíšnych výrobkoch o 10,6 %, pri rastlinných výrobkoch o 245,5 % a u potravín, nápojov a tabaku o 17,0 %. Záporné saldo vývozu a dovozu sa medziročne znížilo u tukov a olejov o 14,0 %.

Dovoz poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov v januári až októbri 2024 bol v objeme 6 496,8 mil. EUR. V porovnaní s rokom 2023 bol dovoz agropotravinárskych výrobkov o 6,1 % vyšší. V roku 2024 bolo zaznamenané zníženie dovozu pri rastlinných výrobkoch o 0,1 % a v odvetví tukov a olejov o 11,2 %. Medziročne bol dovoz vyšší oproti roku 2023 pri živočíšnych výrobkoch o 5,6 % a v odvetví potravín, nápojov a tabaku o 11,0 %.

Pozreli sme sa bližšie na vývoj zahraničného obchodu s agropotravinárskymi komoditami Slovenska s krajinami Latinskej Ameriky. Vybrali sme štatistiky tých položiek, ktoré bežne produkuje aj v našej krajine. Napríklad Brazília v roku 2023 doviezla na naše územie čerstvé hovädzie mäso v hodnote 610 tisíc eur, hydinové mäso za takmer 2 milióny eur a napríklad hrozno za takmer 750 tisíc eur.

V prípade Argentíny predstavoval minuloročný dovoz čerstvej hovädziny na územie SR hodnotu viac ako 630 tisíc eur. Import jahôd bol na úrovni takmer 300 tisíc eur. Cibulú, ktorú si vieme vypěstovať aj na Slovensku, sme z Argentíny doviezli v hodnote 64 tisíc eur.

Aj na V4

Predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Andrej Gajdoš bude o petičnej akcii hovoriť aj počas rokovania agropotravinárskych samospráv krajín V4, ktoré sa koná 10. a 11. februára 2025 vo Varšave. Cieľom je informovať o zbere podpisov a motivovať partnerské samosprávy, aby sa intenzívnejšie zapojili do občianskej iniciatívy. Slovensko totiž spomedzi všetkých

krajín EÚ je druhou najlepšou v počte vyzbieraných podpisov. Jednoznačne dominuje krajina organizátora – Taliansko, ktoré dokonca výrazne prekročilo stanovenú kvótu. Bude preto výhodné, pokiaľ Poliaci, Česi a Maďari získajú aktuálne informácie o zbere podpisov a aj o význame tejto akcie.

Rokovanie agrosamospráv krajín V4 vo Varšave

„Iniciatíva je zvláštne spojená s písmenom E. Je to európska iniciatíva pre Európanov určená pre Európsku komisiu. Hľadáme riešenia, aby sme Európsku komisiu dostali na stranu európskych spotrebiteľov a aby práve oni na svojom zdraví pocítili vysoké kritériá, ktoré Komisia uplatňuje na výrobu potravín, ako je etika, ekológia, environment. Musíme dôrazne žiadať, aby plnenie kritérií, ktoré Komisia určila pre európskych producentov potravín, dôsledne vyžadovala aj pri dovoze potravín do EÚ. EK si tento problém rozdielnej kvality potravín mimo únie určite uvedomuje, ale to dnes už absolútne nestačí. Zapojili sme sa do petície preto, aby Európska komisia aj reálne konala,“ na priamo uviedol podpredseda SPPK pre potravinárstvo a zároveň prezident Slovenského mliekarenského zväzu Marián Šolty.

Zámer iniciatívy odhadiť pôvod potravín nielen na produkty pochádzajúce z krajín Latinskej Ameriky. Je zásadné zlepšiť informovať pri všetkých výrobkoch pochádzajúcich mimo teritória EÚ. „V týchto oblastiach sa potraviny vyrábajú nielen za úplne odlišných podmienok, ako je to v EÚ, ale aj za iných pracovno-právnych podmienok pôsobia poľnohospodári, čomu agrosektor v EÚ zle odoláva. Svedčia o tom aj štatistiky. V období rokov 2005-2020 skončilo v EÚ približne 5,3 mil. poľnohospodárov. Nemecké ministerstvo poľnohospodárstva uviedlo, že každý deň ukončí svoju činnosť okolo 10 poľnohospodárov, čo je okolo 360 ročne. Treba si uvedomiť, že my nevyrábame skrutky, ale potraviny, ktoré konzumujeme niekoľkokrát do dňa, čo má vplyv na naše zdravie a mentálnu aktivitu. Existuje niekoľko výskumov, kde je dokázané prepojenie medzi hrubým črevom a mozgovou aktivitou. Žiaľ, Slovensko kraluje v počte prípadov rakoviny hrubého čreva,“ doplnil Andrej Gajdoš.

Čo bude nasledovať?

Ak Komisia dospeje k záveru, že vhodnou reakciou na vašu iniciatívu je prijatie právneho predpisu, začne pripravovať jeho formálny návrh. To si môže vyžadovať právne kroky, ako sú verejné konzultácie, posúdenia vplyvu atď. Hneď, ako Komisia návrh prijme, predloží ho Európskemu parlamentu a Rade (alebo v niektorých prípadoch len Rade). Tieto orgány ho budú musieť prijať, aby sa stal právnym predpisom.

Komisia ale nie je povinná prijať v tejto veci žiadny právny predpis. Aj keď iniciatívu podporí, najvhodnejším riešením môže byť nelegislatívny postup. K dispozícii je veľké množstvo ďalších, možno vhodnejších opatrení. Opatrenia prijaté Komisiou môže ešte posúdiť Európsky parlament.

Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora v tejto fáze uskutočňuje len online zber podpisov. Všetky potrebné informácie nájdete na webe www.milionpodpisov.sk. Petícia trvá do 21. septembra 2025.